

BV 4254

.3

H6

V.2

IMPRIMATUR

Ff. ALBERTUS LEPI, O. P. S. P. Ap. Magister.

IMPRIMATUR

IOSEPH CEPPETELLI, Archiep. Myren., Vicesgerens.

FONDO EMETERIO
VALVERDE Y TELLEZ

DOMINICA RESURRECTIONIS

LECTIO SANCTI EVANGELII SECUNDUM MARCUM.

Marc. XVI, 1-7.

In illo tempore: Maria Magdalene, et Maria Iacobi, et Salome emerunt aromata ut venientes ungerent Iesum.

1. Et valde mane una sabbatorum veniunt ad momentum, orto iam sole.

2. Et dicebant ad invicem: Quis revolvat nobis lapidem ab ostio monumenti?

3. Et respicientes viderunt revolutum lapidem. Erat quippe magnus valde.

4. Et introeuntes in monumentum viderunt iuvenem sedentem in dextris, coopertum stola candida, et obstupuerunt.

5. Qui dixit illis: Nolite expavescere: Iesum quaeritis Nazarenum, crucifixum: surrexit, non est hic, ecce locus ubi posuerunt eum.

6. Sed ite, dicite discipulis eius, et Petro, quia praecedit vos in Gallaeam: ibi eum videbitis, sicut dixit vobis.

Homilia S. Gregorii Papae.

HOMILIA XXI IN EVANGELIO. *Habita ad populum in basilica beatae Mariae Virginis die sancto Paschae.*

310

MULTIS vobis lectionibus, fratres charissimi, per dictatum loqui consuevi: sed quia lassescite stomacho, ea quae dictavero, legere ipse non possum, quosdam vestrum minus libenter audientes intueor. Unde nunc a memetipso exigere contra morem volo, ut inter sacra missarum solemnia lectionem sancti Evangelii non dictando, sed colloquendo edisseram. Sique excipiat ut loquimur: quia colloquutionis vox corda torpentia plus quam sermo lectio-

nis excitat, et quasi quadam manu sollicitudinis ut evigilent pulsat. Et quidem ad hoc opus me sufficere posse non video: sed tamen vires quas imperitia denegat, charitas ministrat. Scio namque qui dixit: *Aperi os tuum, et ego adimplebo illud* (PSAL. LXXX, 11). Bonum ergo opus nobis in voluntate sit: nam ex divino adiutorio erit in perfectione. Dat loquendi ausum ipsa etiam resurrectionis Dominicae tanta solemnitas, quia et indignum valde est, ut eo die laudes debitas taceat lingua carnis, quo videlicet die caro resurrexit auctoris.

Audistis, fratres charissimi, quod sanctae mulieres, quae Dominum fuerant secutae, cum aromatibus ad monumentum venerunt, et ei, quem viventem dilexerant, etiam mortuo, studio humanitatis obsequuntur. Sed res gesta aliquid in sancta Ecclesia signat gerendum. Sic quippe necesse est, ut audiamus quae facta sunt, quatenus cogitemus etiam quae nobis sint ex eorum imitatione facienda. Et nos ergo in eum qui est mortuus credentes, si odore virtutum referti, cum opinione bonorum operum Dominum quaerimus, ad monumentum profecto illius cum aromatibus venimus. Illae

Vives. — Homil. Brer. Rom.

008336

autem mulieres angelos vident, quae cum aromatibus venerunt: quia videlicet illae mentes supernos cives aspiciunt, quae cum virtutum odoribus ad Dominum per sancta desideria proficiunt. Notandum vero nobis est quidam sit quod in dextris sedere angelus cernitur. Quid namque per sinistram, nisi vita praesens; quid vero per dexteram, nisi perpetua vita designatur? Unde in Canticis canticorum scriptum est: *Laeva eius sub capite meo, et dextera illius amplexabitur me* (CANT. II, 6). Quia ergo Redemptor noster iam praesentis vitae corruptionem transierat, recte angelus qui nuntiare perennem eius vitam venerat, in dextera sedebat. Qui stola candida coopertus apparuit; quia festivitatibus nostrae gaudia nuntiavit. Candor etenim vestis splendorem nostrae denuntiat sollemnitatis. Nostrae dicamus, an suae? Sed ut fateamur verius, et suae dicamus et nostrae. Illa quippe Redemptoris nostri resurrectio et nostra festivitas fuit, quia nos ad immortalitatem reduxit; et angelorum festivitas exstitit, quia nos revocando ad caelestia, eorum numerum implevit. In sua ergo ac nostra festiuitate angelus in albis vestibus apparuit: quia dum nos per resurrectionem Dominicam ad superna reducimur, coelestis patriae damna reparantur.

3112 Sed quid advenientes feminas affatur, audiamus: *Nolite expavescere*. Ac si aperte dicat: Paveant illi, qui non amant adventum supernorum civium: pertimescant qui, carnalibus desideriis pressi, ad eorum se societatem pertinere posse desperant. Vos autem cur pertimescitis, quae vestros concives videtis? unde et Matthaeus angelum apparuisse describens, ait: *Erat aspectus eius sicut fulgur, et vestimenta eius sicut nix* (MATH. XXVIII, 3). In fulgure etenim terror timoris est, in nive autem blandimentum candoris.

Quia vero omnipotens Deus et terribilis peccatoribus, et blandus est iustis: recte testis resurrectionis eius angelus et in fulgure vultus, et in candore habitus demonstratur; ut de ipsa sua specie et terreret reprobos, et mulceret pios. Unde recte quoque populum per desertam gradientem (EXOD. XIII, 21, 22), columna ignis in nocte, et columna nubis praecipit in die. In igne enim terror est, in nube autem visionis lene blandimentum: dies vero vita iusti, et nox accipitur vita peccatoris. Unde et conversis peccatoribus Paulus dicit: *Fuistis aliquando tenebrae, nunc autem lux in Domino* (EPHES. V, 8). In die ergo per nubem columna monstrata est, et in nocte per ignem: quia omnipotens Deus et blandus iustis, et terribilis apparebit iniustis. Istos in iudicio veniens per lenitatis mansuetudinem demulcet, illos vero per iustitiae distractionem terret.

3113 Sed iam quid angelus subiungat, audiamus: *Iesum quaeritis Nazarenum*. Iesus Latino eloquio salutaris, id est, Salvator interpretatur. At vero multi tunc Iesus dici poterant, non tamen substantialiter, sed nuncupative. Ideo et locus subiungitur, ut de quo Iesu dictum sit manifestetur: *Nazarenum*. Et causam protinus subdidit: *Crucifixum*. Atque addidit: *Surrexit, non est hic*. Non est hic, dicitur, per praesentiam carnis, qui tamen nusquam deerit per praesentiam maiestatis. *Sed ite, dicite discipulis eius et Petro, quia praecedet vos in Galilaeam*. Quaerendum nobis est, cur nominatis discipulis, Petrus designatur ex nomine. Sed si hunc angelus nominatim non exprimeret, qui magistrum negaverat, venire inter discipulos non auferet. Vocatur ergo ex nomine, ne desperaret ex negatione. Qua in re considerandum nobis est, cur omnipotens Deus eum, quem cunctae Ecclesiae praeferre disposuerat

ancillae vocem pertimescere et seipsum negare permisit. Quod nimirum magnae actum esse pietatis dispensatione cognoscimus: ut is qui futurus erat pastor Ecclesiae, in sua culpa discretet qualiter aliis misereri debuisset. Prius itaque eum ostendit sibi, et tunc praeposuit ceteris, ut ex sua infirmitate cognosceret, quam misericorditer aliena infirma tolleraret.

3114 Bene autem de Redemptore nostro dicitur: *Praecedet vos in Galilaeam, ibi eum videbitis, sicut dixit vobis*. Galilaea namque transmigratio facta interpretatur. Iam quippe Redemptor noster a passione ad resurrectionem, a morte ad vitam, a poena ad gloriam, a corruptione ad incorruptionem transmigraverat. Et prius post resurrectionem in Galilaea a discipulis videtur: quia resurrectionis eius gloriam post laeti videbimus, si modo a vitis ad virtutum celsitudinem transmigramus. Qui ergo in sepulcro nuntiatur, in transmigratio ostenditur: quia is qui in mortificatione carnis agnoscitur, in transmigratio mentis videtur. Haec, fratres charissimi, pro tanta dei sollemnitate, de lectionis evangelicae expositione transcurramus: sed libet, ut de hac eadem sollemnitate aliquid subtilius loquamur.

3115 Duae etenim vitae erant, quarum unam novimus, alteram nesciebamus. Una quippe mortalis est, altera immortalis; una corruptionis, altera incorruptionis; una mortis, altera resurrectionis. Sed venit Mediator Dei et hominum homo Christus Iesus, suscepit unam, et ostendit alteram. Unam pertulit moriendo, et ostendit alteram resurgendo. Si ergo nobis mortalem vitam scientibus resurrectionem promitteret carnis, et tamen hanc visibiliter non exhiberet, quis eius promissionibus crederet? Factus itaque homo apparuit in carne, mori dignatus

est ex voluntate, resurrexit ex potestate, et ostendit exemplo quod nobis promissit in praemio. Sed fortasse aliquis dicat: Iure ille surrexit qui, cum Deus esset, teneri a morte non potuit. Ad instruendam ergo ignorantiam nostram, ad roborandam infirmitatem nostram, suae resurrectionis exemplum nobis sufficere noluit. Solus in illo tempore mortuus est, et tamen solus minime resurrexit. Nam scriptum est: *Multa corpora sanctorum qui dormierant, surrexerunt* (MATH. XXVII, 52). Ablata ergo sunt omnia argumenta perfidiae. Ne quis enim dicat: Sperare de se non debet homo quod in carne sua exhibuit Deus homo: ecce cum Deo homines resurrexerunt cognoscimus, et quos puros homines fuisse non dubitamus. Si ergo membra nostri Redemptoris sumus, praesumamus in nobis quod gestum constat in capite. Si multum nos abiciamus, sperare in nobis debemus nos membra ultima, quod de membris eius superioribus audivimus.

3116 Ecce vero ad memoriam redit, quod crucifixo Dei Filio Iudaei insultantes dicebant: *Si rex Israel est, descendat de cruce, et credimus ei* (Ibid. v, 42). Qui si de cruce tunc descenderet, nimirum insultantibus cedens, virtutem nobis patientiae non demonstraret. Sed expectavit paululum, toleravit opprobria, irrisiones sustinuit, servavit patientiam, distulit admirationem; et qui de cruce descendere noluit, de sepulcro surrexit. Plus igitur fuit de sepulcro surgere, quam de cruce descendere. Plus fuit mortem resurgendo destruere, quam vitam descendendo servare. Sed cum Iudaei hunc ad insultationes suas de cruce descendere minime cernerent, cum morientem viderent, eum se vicisse crediderunt, nomen illius se quasi extinxisse gavisi sunt. Sed ecce, de morte nomen

eius per mundum crevit, ex qua hoc infidelis turba exstinxisse se credidit; et quem gaudebat occisum, dolet mortuum; quia hunc ad suam gloriam cognoscit pervenisse per poenam. Quod bene in libro Iudicum Samson illius facta significant: qui cum Gazam civitatem philistinorum fuisset ingressus, philisthaei ingressum eius protinus cognoscentes, civitatem repente obsidionibus circumdederunt, custodes deputaverunt, et Samson fortissimum se iam comprehendisse gavisi sunt. Sed quid Samson fecit agnovimus. Media nocte portas civitatis abstulit, et montis verticem ascendit. Quem, fratres charissimi, hoc in facto, quem nisi Redemptorem nostrum Samson ille significat? Quid Gaza civitas, nisi infernum designat? Quid per philisthaeos, nisi Iudaeorum perfidia demonstratur? Qui cum mortuum Dominum viderent, eiusque corpus in sepulcro iam positum, custodes illico deputaverunt, et cum, qui auctor vitae clauerat, in inferni claustris retentum, quasi Samsonem in Gaza se deprehendisse laetati sunt. Samson vero media nocte non solum exiit, sed etiam portas tulit: quia videlicet Redemptor noster ante lucem resurgens, non solum liber de inferno exiit, sed et ipsa etiam inferni claustra destruxit. Portas tulit, et montis verticem subiit: quia resurgendo claustra inferni abstulit, et ascendendo coelorum regna penetravit. Hanc ergo resurrectionis eius gloriam, fratres charissimi, quae et prius demonstrabatur ex signo, et post patuit ex facto, tota mente diligamus, pro eius amore moriamur. Ecce in resurrectione auctoris nostri ministros eius angelos concives nostros agnovimus. Ad horum ergo civium illam frequentem solemnitatem festinemus. His, cum nequam visione possumus, desiderio et mente iungamur. Transmigre-

mus a vitis ad virtutes, ut in Galilaea Redemptorem nostrum videre mereamur. Aduvet omnipotens Deus ad vitam desiderium nostrum, qui pro nobis in mortem dedit unicum Filium suum, Dominum nostrum Iesum Christum, qui cum eo vivit et regnat Deus in unitate Spiritus sancti, per omnia saecula saeculorum. Amen.

Varia de Resurrectione Christi.

[EX S. BERNARDINO SENENSIS, VOL. II, SERM. 58].

SURREXIT, non est hic. Marc. xvi, et in Evangelio hodierno. Ad optatum, et desiderabilem finem religionis christianae, hoc est, ad resurrectionis gloriam contemplandam, iam Christo duce, perducti sumus, de qua decem contemplationes in praesenti tractatu per ordinem distinguamus. Prima erit de Resurrectione capitis Domini nostri Iesu Christi: secunda de Resurrectione, et perpetuitate mystici corporis Iesu Christi: tertia de universali regno, et Domino Iesu Filio Dei: quarta de gratia, et gloria spirituum beatorum: quinta de admirabili gratia, et gloria Virginis Matris Dei: sexta de gloria substantiali, seu essentiali animarum sanctarum: septima de gloria substantiali corporum beatorum: octava de gloria actuali, quae est in beatis: nona de exercitiis beatorum: decima de sacramento Paradisi. *Surrexit, non est hic*, iterum tibi supra; sic enim August. in quodam sermone de Paschate ait. Surrexit Christus, exultat universus mundus. Par etenim est, ut sicut omnis creatura lucivago doluit ploratu in morte Creatoris sui, et quae funere noctis obscurae prosecta exequias in cruce morientis; ita nunc triumphalem ab inferis reditum laeta suscipiat resurgentis: quia sic Propheta ait, (Ps. cxviii): *Haec dies quam fecit Dominus: exultemus, et laetemur in ea.*

Ad primam igitur contemplationem quae est de resurrectione capitis nostri mentis oculos elevantes, toto corde credere obligamur angelico verbo, tamquam unum de fidei articulis nunciatis, *Surrexit, non est hic*. De qua resurrectione tria contemplerur ad praesens. Primo resurrectionis Christi necessitatem: secundo resurrectionis Christi temporalitatem: tertio resurrectionis Christi iucunditatem.

Primo contemplerur resurrectionis Christi necessitatem: secundum enim Alexand. de Ales in 3 dupliciter necessaria fuit. Primo viatoribus: secundo comprehensoribus: tertio aut potest quodammodo fuit necessaria damnatis.

FERIA SECUNDA

LECTIO SANCTI EVANGELII SECUNDUM LUCAM.

LUC. XXIV, 13-35.

In illo tempore: Duo ex discipulis Iesu ibant ipsa die in castellum, quod erat in spatio stadiorum sexaginta ab Ierusalem, nomine Emmaus.

14. Et ipsi loquebantur ad invicem de his omnibus quae acciderant.

15. Et factum est, dum fabularentur, et secum quererent: et ipse Iesus appropinquans ibat cum illis:

16. oculi autem illorum tenebantur, ne eum agnoscerent.

17. Et ait ad illos: Qui sunt hi sermones, quos confertis ad invicem ambulantes, et estis tristes?

18. Et respondens unus, cui nomen Cleophas, dixit ei: Tu solus peregrinus es in Ierusalem, et non cognovisti quae facta sunt in illa his diebus?

19. Quibus ille dixit: Quae? Et dixerunt: De Iesu Nazareno, qui fuit vir propheta, potens in opere et sermone, coram Deo et omni populo:

20. et quomodo eum tradiderunt summi sacerdotes et principes nostri in damnationem mortis, et crucifixerunt eum.

21. Nos autem sperabamus quia ipse esset redempturus Israel: et nunc super haec omnia, tertia dies est hodie quod haec facta sunt.

22. Sed et mulieres quaedam ex nostris terruerunt nos, quae ante lucem fuerunt ad monumentum,

23. et non invento corpore eius, venerunt, dicentes se etiam visionem Angelorum vidisse, qui dicunt eum vivere.

24. Et abierunt quidam ex nostris ad monumentum: et ita invenerunt sicut mulieres dixerunt, ipsum vero non invenerunt.

25. Et ipse dixit ad eos: O stulti, et tardi corde ad credendum, in omnibus quae locuti sunt prophetae!

26. Nunc haec oportuit pati Christum, et ita intrare in gloriam suam?

27. Et incipiens a Moysae, et omnibus Prophetis, interpretabatur illis in omnibus Scripturis, quae de ipso erant.

28. Et appropinquaverunt castello quo ibant: et ipse se finxit longius ire.

29. Et coegerunt illum, dicentes: Mane nobiscum, quoniam advesperascit, et inclinata est iam dies. Et intravit cum illis.

30. Et factum est dum recumberet cum eis, accepit panem, et benedixit, ac fregit, et porrigebat illis.

31. Et aperti sunt oculi eorum, et cognoverunt eum: et ipse exivit ex oculis eorum.

32. Et dixerunt ad invicem: Nonne cor nostrum ardens erat in nobis, dum loqueretur in via, et aperiret nobis Scripturas?

33. Et surgentes eadem hora regressi sunt in Ierusalem: et invenerunt congregatos undecim, et eos qui cum illis erant,

34. dicentes: Quod surrexit Dominus vere, et apparuit Simoni.

35. Et ipsi narabant quae gesta erant in via: et quomodo cognoverunt eum in fractione panis.

Homilia S. Gregorii Papae.

HOMILIA XXIII IN EVANGELIO. Habita ad populum in basilica beati Petri apostoli, in crastino Paschae.

N quotidiana vobis solemnitas laborantibus pauca loquenda sunt: et fortasse haec utilis proderunt, quia saepe et alimenta quae minus sufficiunt, avidius sumuntur. Lectionis ergo evangelicae summam sensum statui non per singula verba discutere, ne dilectionem vestram valeat sermo prolixior expositionis onerare. Ecce audistis, fratres charissimi, quia duobus discipulis ambulantes in via, non quidem credentibus, sed tamen de loquentibus Dominus apparuit, sed eis speciem, quam recognoscerent, non ostendit. Hoc ergo egit foris Dominus in oculis corporis, quod apud ipsos habebat intus in oculis cordis. Ipsi namque apud semetipsos intus et amabant et dubitabant: eis autem Dominus foris et praesens aderat, et quis esset, non ostendebat. De se ergo loquentibus praesentiam exhibuit, sed de se dubitantibus cognitionis suae speciem abscondit. Verba quidem contulit, duritiam intellectus increpavit: sacrae Scripturae mysteria, quae de seipso erant, aperuit: et tamen quia adhuc in eorum cordibus peregrinus erat a fide, se ire longius finxit. Fingere namque componere dicimus: unde et compositores luti figulos vocamus. Nihil ergo simplex Veritas per duplicitatem fecit: sed talem se eis exhibuit in corpore qualis apud illos erat in mente. Probandi autem erant, si hi, qui eum etsi necdum ut Deum diligenter, saltem ut peregrinum amare potuissent. Sed quia esse extranei a charitate non poterant hi, cum quibus Veritas gradiebatur, eum ad hospitium quasis peregrinum vocant. Cur autem dicimus, vocant, cum illic scriptum sit: *El coegerunt eum?* Ex quo nimirum exemplo colligitur, quia

peregrini ad hospitium non solum invitandi sunt, sed etiam trahendi. Mensam ponunt, cibos offerunt, et Deum quem in Scripturae sacrae expositione non cognoverant, in panis fractione cognoscunt.

3121 Audiendo ergo praecepta Dei illuminati non sunt, faciendo illuminati sunt: quia scriptum est: *Non auditores legis iusti sunt apud Deum, sed factores legis iustificabuntur* (ROM. II, 13). Quisquis ergo vult audita intelligere, festinet ea quae iam intelligere potuit, opere implere. Ecce Dominus non est cognitus dum loqueretur, et dignatus est cognosci dum pasceretur. Hospitalitatem ergo, fratres charissimi, diligite, charitatis opera amate. Hinc enim per Paulum dicitur: *Charitas fraternitatis maneat in vobis, et hospitalitatem nolite oblivisci. Per hanc enim placuerunt quidam, angelis hospitio receptis* (HEBR. XIII, 1, 2). Hinc Petrus ait: *Hospitales invicem sine murmuratione* (I PETR. IV, 9). Hinc ipsa Veritas dicit: *Hospes fui, et suscepistis me* (MATTH. XXV, 35). Opinata res est valde, et seniorum nostrorum nobis relatione tradita. Quidam paterfamilias cum tota domo sua magno hospitalitatis studio serviebat; cumque quotidie ad mensam suam peregrinos susciperet, quodam die peregrinus quidam inter alios venit, ad mensam ductus est. Dumque paterfamilias ex humilitatis consuetudine aquam vellet in eius manibus fundere, conversus urceum accepit: sed repente eum, in cuius manibus aquam fundere voluerat, non invenit. Cumque hoc factum secum ipse miraretur, eadem nocte ei Dominus per visionem dixit: *Ceteris diebus me in membris meis, hesterno autem die me in memetipso suscepisti. Ecce in iudicium veniens, dicet: Quod uni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis* (MATTH. XXV, 40). Ecce ante iudicium cum

per membra sua suscipitur, susceptores suos etiam per semetipsum requirit; et tamen nos ad hospitalitatis gratiam pigri sumus. Pensate, fratres, quantam hospitalitatis virtus sit. Ad mensas vestras Christum suscipite, ut vos ab eo suscipi ad convivia aeterna valeatis. Praebete modo peregrino Christo hospitium, ut vos in iudicio non quasi peregrinos nesciat: sed ut proprios recipiat ad regnum, ipso adiuvante qui vivit et regnat Deus in saecula saeculorum. Amen.

Varia de Resurrectione Christi.

(EX S. BERNARDINO SENKENS, VOL. II, SERM. 58.)

3122 PRIMO enim resurrectione Christi fuit necessaria viatoribus propter tria. Primo propter iustificationem: secundo propter reconciliationem: tertio propter multiplicationem, seu ampliationem: hoc est propter gratiam acquirendam, reformandam, et multiplicandam.

3123 Primo autem necessaria fuit propter iustificationem: unde ait Apostolus ad Rom. IV: *Resurrexit propter iustificationem nostram*: et iterum, cap. V, ait idem: *Nos salvati sumus ab ira per ipsum*; salvatio autem est terminus a quo, scilicet, a poena: salvari vero in vita, est terminus ad quem, scilicet, ad vitam aeternam. Unde Glossa ibidem ait: *Ut iuste vivamus, qui alter vivere non poteramus. Si igitur per animam solum descendentes ad inferos Christus mortuus salvavit nos ab ira: ergo ad salvandum in vita exigitur quod sit vivus: ergo exigitur tamquam necessaria resurrectio eius.*

3124 Secundo resurrexit propter reconciliationem, scilicet, si casu iam iustificati iterum ceciderimus in peccatum: hinc (ad HEBR. IX), ait Apostolus: *Ut appareat vultui Dei pro vobis, scilicet, cum corpore, et anima, ut oret Patrem pro vobis: et ideo quidam dicunt quod ipse quodammodo causa meritoria est ut omnipotens Pater miseretur nostri.*

3125 Tertio vero resurrexit propter multiplicationem, seu ampliationem, scilicet, dispositionis ad suscipiendam gratiam; et hoc est ex parte suscipientis gratiam ipsam; hic tota humana natura ordinatur ad Christum, et postquam assumpta, etiam a sanctis Angelis magna ei reverentia exhibetur. In cuius mysterium, Apoc. XIX, quum enim loquentem vellet Angelum adorare, ait ei Angelus: *Vide ne feceris, quia conseruus huius sum, et fratrum tuorum habentium testimonium Iesu*; pro-

pterea advertendum est quod ipsa humana natura copiosiore gratiam susciperet, quam antea posset: unde in carnis assumptione huiusmodi dispositionem accepit: in passione vero maiorem dispositionem suscepit; sed in resurrectione etiam ampliore recepit.

FERIA TERTIA

LECTIO SANCTI EVANGELII SECUNDUM LUCAM.

LUC. XXIV, 36-47.

In illo tempore: Stetit Iesus in medio discipulorum et dixit eis: Pax vobis: ego sum, nolite timere.

37. Conturbati vero, et contreriti, existimabant se spiritum videre.

38. Et dixit eis: Quid turbati estis, et cogitationes ascendunt in corda vestra?

39. Videte manus meas, et pedes, quia ego ipse sum: palpate, et videte: quia spiritus carnis et ossa non habet, sicut me videtis habere.

40. Et cum hoc dixisset, ostendit eis manus, et pedes.

41. Adhuc autem illis non credentibus, et mirantibus prae gaudio, dixit: Habetis hic aliquid, quod manducetur?

42. At illi obtulerunt ei partem piscis assi, et favum mellis.

43. Et cum manducasset coram eis, sumens reliquias dedit eis.

44. Et dixit ad eos: Haec sunt verba, quae locutus sum ad vos, cum adhuc essem vobiscum, quoniam necesse est impleri omnia, quae scripta sunt in lege Moysi, et Prophetis, et Psalmis de me.

45. Tunc aperuit illis sensum ut intelligerent Scripturas.

46. Et dixit eis: Quoniam sic scriptum est, et sic oportebat Christum pati, et resurgere a mortuis tertio die:

47. et praedicari in nomine eius poenitentiam et remissionem peccatorum in omnes gentes.

Homilia S. Ambrosii Episcopi.

EXPOSIT. IN LUC. CAP. 24.

3126 **M**IRUM quomodo se natura corporea per impenetrabile corpus infuderit, invisibili aditu, visibili conspectu: tangi facilis, difficilis aestimari.

3127 Denique conturbati discipuli aestimabant se spiritum videre; et ideo Dominus, ut speciem nobis resurrectionis ostenderet: *Palpate, inquit, et videte, quia spiritus carnis et ossa non habet, sicut me videtis habere.* Non ergo per corpoream naturam, sed per resurrectionis corporeae qualitatem impervia usu, clau-

sa penetravit. Nam quod tangitur, corpus est: quod palpatur, corpus est: in corpore autem resurgemus: *Seminatur enim corpus animale, surgit corpus spirituale* (I COR. XV, 44); sed illud subtilius, hoc crassius, utpote adhuc terreneae labis qualitate concretum.

3128 Nam quomodo non corpus, in quo manebant insignia vulnerum, vestigia cicatricum, quae Dominus palpanda obtulit? In quo non solum fidem firmat, sed etiam devotionem acuit; quod vulnera suscepta pro nobis coelo inferre maluit, abolere noluit; ut Deo Patri nostrae pretia libertatis ostenderet. Talem sibi Pater ad dexteram locat, tropaea nostrae salutis amplectens: tales illic martyres nobis cicatricis suae corona monstrabit.

3129 Et quoniam sermo huc usque noster evasis, consideremus quae gratia secundum Ioannem crediderint apostoli, qui gavisi sunt (IOANN. XX, 20): secundum Lucam quasi increduli redarguantur: ibi Spiritum sanctum acceperint, hic sedere in civitate iubeantur, quoadusque induantur virtute ex alto. Et videtur mihi ille quasi apostolus maiora et altiora tetigisse, hic sequentia, et humanis proxima: hic historico usus circuitu, ille compendio, quia et de illo dubitari non potest, qui testimonium perhibet de his quibus ipse interfuit, et verum est testimonium eius (IOANN. XIX, 35). Ab hoc quoque, qui Evangelista esse meruit, vel negligentiae, vel mendacii suspicionem aequum est pulsari. Et ideo verum utrumque putamus, non sententiarum varietate, nec personarum diversitate distinctum. Nam etsi in primo Lucas eos non credidisse dicat, postea tamen credidisse demonstrat: et si prima consideremus, contraria sunt: si sequentia, certum est convenire. Ipsa igitur Scripturae verba consideremus.

3130 Sic ait Ioannes: *Et gavisus sunt discipuli, viso Domino*. Dicit ergo his iterum: *Pax vobis. Sicut misit me Pater, et ego mitto vos. Et cum hoc dixisset, insufflavit his et dixit: Accipite Spiritum sanctum; quorum remisistis peccata, remittuntur his; et quorum retinueritis, retenta sunt* (IOANN. XX, 20-23). Lucas autem dicit: *Et quomodo cognoverunt eum in fractione panis. Dum autem haec loquuntur, ipse stetit in medio eorum, et dicit eis: Pax vobis; ego sum, nolite timere. Conturbati vero et conterriti aestimabant se spiritum videre*. Et possent videri hic plures fuisse: sed quia et hic sero resurrectionis die (nam advesperascente iam die qui fuerant ingressi manere cum Domino, ubi ille se repente subduxit, eadem hora ad discipulos hi duo remeasse produntur, quando Dominus palpandum se obtulit), et secundum Ioannem sero die illa, una Sabbatorum inducitur apparuisse discipulis, et vulnera obtulisse palpanda (IOANN. XX, 19-27); ne quid ambiguitatis afferret, putavimus diligentius requirendum.

3131 Videtur enim separatim se istis undecim demonstrasse, sicut se Ammaoni et Cleophae seorsum iam vespere demonstraverat: et quemadmodum isti duo, ita etiam videntur illi undecim ad confirmandos reliquos convenire potuisse. Denique et conturbati sunt, ut habes secundum Lucam; et ideo aperuit eis sensum, ut intelligerent ea quae scripta sunt. Hunc autem latius, illum succinctius scripsisse non dubium est. Quomodo enim soli Cephae visum dicerent, si ab omnibus erat visus? Sed sicut ex mulieribus Mariae, et alii Mariae Magdalenae, ita ex viris Petro visus est primo mane. Et Paulus sic ait: *Tradidi enim vobis imprimis, quia Christus mortuus est secundum Scripturas, et quia sepulchrum est, et quia resurrexit tertia die secundum Scri-*

pturas, et visus est Cephae (I COR. XV, 3-5). Et ideo Marcus specialiter inducit iuvenem mandantem ut Petro et discipulis dicerent mulieres, quia surrexit Dominus (MARC. XVI, 5, 7).

Petrus ergo vidit solus Dominum; devotio enim parata semper et prompta credebat, et ideo studebat frequentiora fidei signa colligere. Alibi cum Ioanne, alibi solus, ubique tamen impiger currit, ubique aut solus, aut primus: non contentus vidisse quae viderat, repetit intuenta, et quaerendi Domini amore succensus, non satiatus videndo. Videt enim solus, videt cum undecim, videt cum septuaginta, videt et quando Thomas credit, videt cum piscaretur: sed non vidisse contentus, impatiens desiderii, negligens captionis, immemor periculi, non tamen immemor reverentiae; ubi Dominum vidit in littore, veste se texit, serum aestimans si cum ceteris navigio perveniret. Sic cum in undis Dominus ambularet, super undas maris naturae suae oblitus occurrit (MATTH. XIV, 28): sic cum a Iudaeis Dominus teneretur, adversum turbas gladium solus exeruit (MATTH. XXVI, 51): sic et nunc cum Dominus stetisset in littore periculoso, compendio religiosum maturavit obsequium (IOANN. XXI, 7).

3133 Non est igitur dubium credidisse Petrum, et credidisse quia dilexit, dilexisse quia credidit. Unde et contristatur quia et tertio interrogatur: *Amas me?* (Ibid. 17). Is enim interrogatur, de quo dubitatur: sed Dominus non dubitat, qui interrogat, non ut disceret, sed ut doceret quem elevandus in coelum amoris sui nobis velut vicarium relinquebat. Sic enim habes: *Simon Ioannis, diligis me? Utique tu scis, Domine, quia amo te. Dicit ei Iesus: Pasce agnos meos* (Ibid. 16). Bene conscius sui non ad tempus assumptum, sed iamdudum Deo cognitum, Pe-

trus testificatur affectum. Quis est enim alius, qui de se hoc facile profiteri possit? Et ideo quia solus proficitur ex omnibus, omnibus antefertur: maior enim omnibus charitas.

3134 Illud quoque diligentius intueundum, cur cum Dominus dixerit: *Diligis me?* ille responderit: *Tu scis, Domine, quia amo te*. In quo videtur mihi dilectio habere animi charitatem, amor quemdam aestum conceptum corporis ac mentis ardore, et Petrum opinor non solum animi, sed etiam corporis sui circa Dei cultum signare flagrantiam. Denique tertio Dominus non iam: *Diligis me?* sed, *Amas me?* interrogavit (IOANN. XXI, 17): et iam non agnos, ut primo, quodam lacte vescendos, nec oviculas ut secundo, sed oves pascere iubetur, perfectiores ut perfectior gubernaret.

3135 Et ideo quasi perfecto in omnibus, quem caro iam revocare non posset a gloria passionis, corona decernitur: *Cum esses, inquit, iunior, cingebas te, et ambulabas ubi volebas: cum autem senueris, extendes manus tuas, et alius te praecinget, et duceat quo tu non vis* (Ibid. 18). Bona senectus, non vitae longaevitae imbecilla ad usum, sed maturitate virtutis ad martyrium praeparata: quae lasciviam corporalium reprimat voluptatum, nec indulgeat cupiditatibus, dulcia quaeque declinet, speciosa non appetat; caro enim concupiscit adversum spiritum (GALAT. V, 17), et transversarios tramites gradiendi qua velit diversarum sibi invenit voluptatum. Bona vero mentis senectus, quae non id quod suave corpori, sed quod menti utile putat, eligit: non voluptuario corporis rapitur appetitu, sed repugnandi moderamine quasi invita revocatur.

3136 Ergo et Petrus etsi paratus erat animo subire martyrium (LUC. XXII, 33), tamen ubi periculum advenit, constantiam men-

tris inflexit; capit enim nos suavitate sui, coelestis usus muneris. Nam quis martyrium e nobis non eligeret, si libenter mori posset? Ergo et Petrus videtur nolle, sed parat vincere. Et quid mirum si Petrus nolit, cum Dominus dicat: *Pater, si fieri potest, transfer a me calicem hunc: verumtamen non mea voluntas, sed tua fiat?* (MATTH. XXVI, 39). Denique post tentationem praesumptionis suae Petrus iam non audet voluntatis perseverantiam polliceri; sed quasi ad solatium sui, consortium quaerit alterius.

Tot igitur adducti virtutis exemplis Petrum credimus non potuisse dubitare. Ioannem quoque credidisse manifestum est, cum Salvatorem videret: qui iam tunc credit, posteaquam vacuum corporis vidit sepulchrum (IOANN. XX, 8). Cur ergo Lucas inducit plures fuisse turbatos? Primo omnium, quia paucorum opinionem sententia maioris partis includit: deinde quia etsi Petrus de resurrectione crederat, turbati tamen po-
3137 tuit, cum videret quod se Dominum cum corpore in ea quae vestibulis oberatis, et constructis erant septa parietibus, improvisus infunderet. Lucas ergo historice singula prosecutus est: ille finem spectavit, hic seriem. Nam utique dicendo: *Tunc aperuit illis sensum, ut intelligerent ea quae scripta sunt*, etiam ipse discipulis credidisse proficitur.

3138 Spiritum autem sanctum vel illis undecim quasi perfectioribus insufflavit (IOANN. XX, 22), et reliquos postea tribuendum esse promittit (Ibid. XXI): vel iisdem ibi insufflavit, hic spondit. Nec videtur esse contrarium, cum divisiones sint gratiarum: *Alii enim datur sermo sapientiae, alii autem sermo scientiae secundum eundem Spiritum, alii fides in eodem Spiritu, alii gratia curationum in uno Spiritu, alii operatio virtutum, alii propheta, alii discretio spirituum, alii ge-*

nera linguarum, alii interpretatio sermonum (I COR. XI, 8-10). Ergo aliam inflavit ibi operationem, hic aliam pollicetur; ibi enim remittendorum gratia tributa est peccatorum, quod esse videtur augustius: et ideo insufflatur a Christo, ut credas Spiritum Christi, et credas de Deo Spiritum; Deus enim solus peccata dimittit. Lucas autem linguarum gratiam describit effusam. Denique ibi habes. *Accipite Spiritum sanctum: quorum remiseritis peccata, remissa erunt* (IOANN. XX, 22, 23). At vero in Actibus apostolorum sic habes: *Et repleti sunt omnes Spiritu sancto, et coeperunt loqui variis linguis, quomodo Spiritus sanctus dabat eloqui illis* (ACT. II, 4).

3139 Diversitas autem visionum frequentiam famulantium significat angelorum (MATTH. XXVIII, 2), iuxta quod Dominus ipse promiserat, dicens: *Et videbitis angelos descendentes et ascendentes ad Filium hominis* (IOANN. I, 51). Atque utinam cum Evangelii fine noster quoque sermo claudatur!

3140 Cur secundum Matthaeum et Marcum mandat discipulis: *Praecedam vos in Galilaeam* (MATTH. XXVI, 32), *ibi me videbitis* (MARC. XVI, 7); secundum Lucam vero et Ioannem etiam intra conclave obtulit se videndum? (IOANN. XX, 19). Et quidem quod se videndum frequenter obtulerit, et plus quam quingentis fratribus, et Petro, et Iacobo, etiam apostolice probavimus testimonio (I COR. XV, 5, 6). Et Lucas in Actibus apostolorum docuit quod discipulis *manifestaverit se vivere post passionem suam, in multis argumentis apprensus his, et disputans de regno Dei* (ACT. I, 3). Ergo quia saepius et diversis apparuit, cum in Galilaea quando sit visus, nequaquam praescriptum ac definitum tempus Scriptura designaverit: in Jerusalem quando se obtulerit, et diem et horam expresserit;

timidiores intra conclavia revisuntur, fortiores ad montem convenierunt.

Denique intra conclave, ostiis clausis, 3141 inducit Ioannes discipulos congregatos propter metum Iudaeorum (IOANN. XX, 19): quos non undecim Lucas, sed plures scripsit fuisse: istos autem Matthaeus undecim solos in Galilaea convenisse non siluit (MATTH. XXVIII, 16). Denique sic habes: *Undecim autem discipuli abierunt in Galilaeam, in montem ubi constituerat illis Iesus, et videntes eum adoraverunt: quidam autem dubitaverunt* (Ibid. XVI, 17). Quibus docendi et baptizandi tribuit potestatem (Ibid. 19). Undecim quoque discumbentibus discipulis et Marcus in fine apparuisse scribit, quando similiter praedicandi his per totum orbem mandat officium (MARC. XVI, 15).

3142 Unde hoc convenientius arbitror, quod Dominus quidem mandaverit discipulis ut in Galilaea se viderent: sed illis metu intra conclave residentibus, primo se obtulisse, postea vero confirmatis animis, undecim illos Galilaeam petisse. Vel certe (hoc quoque diligentibus scriptoribus placuisse reperio) nihil obstat si dicamus pauciores intra conclave, in monte complures fuisse.

Varia de Resurrectione Christi.

(EX S. BERNARDINO SENENSIS, VOL. II, SERM. 58).

3143 HINC est quod in natura humana dispositio generalis amplior est ad gratiam ac naturam eiusdem speciei quae resurrexit in Christo, eo quod est gratior facta Deo: propterea in credente est dispositio personalis, secundum quod ait Apostolus (ad ROM. IV): *Resurrexit propter iustificationem nostram, mortuus est propter delicta nostra*; quod quidem propter fidem atque dilectionem est dictum. Intelligendum est ergo quod resurrectio iustificat similiter et passio; sed passio iustificat in adultis tantum propter fidem, et amorem, hoc est, ut credita et dilecta. Quia igitur ex hoc habetur iustificationis effectus, unde sufficiens causa iustificationis est passio;

Homilia S. Gregorii Papae

HOMILIA XXIV IN EVANGELIA. *Habita ad populum in basilica beati Laurentii martyris, foris muros Urbis, feria quarta Paschae.*

3144 **L**ECTIO sancti Evangelii, quae modo in auribus vestris lecta est, fratres mei, quaestione animi pulsata, sed pulsatione sua vim discretionis indicat. Quaeri etenim potest cur Petrus, qui piscator ante conversionem fuit, post conversionem ad piscationem rediit; et cum Veritas dicat: *Nemo mitens manum suam ad aratrum, et aspiciens retro, aptus est regno Dei* (LUC. IX, 62); cur repetit quod dereliquit? Sed si virtus discretionis inspicitur, citius videtur, quia nimirum negotium, quod ante conversionem sine peccato exstitit, hoc etiam post conversionem reperire culpa non fuit. Nam piscatorem Petrum, Matthaeum vero telonarium scimus: et post conversionem suam ad piscationem Petrus rediit, Matthaeus vero ad telonei negotium non resedit: quia aliud est victum per piscationem quaerere, aliud telonei lucris pecunias augere. Sunt enim pleraque negotia, quae sine peccatis exhiberi aut vix aut nullatenus possunt. Quae ergo ad peccatum implicant, ad haec necesse est ut post conversionem animus non recurrat.

3145 Quae etiam potest, cur discipulis in mari laborantibus, post resurrectionem suam Dominus in littore stetit, qui ante resurrectionem suam coram discipulis in fluctibus maris ambulavit? Cuius rei ratio festine cognoscitur, si ipsa quae tunc inerat causa pensetur. Quid enim mare nisi praesens saeculum signat, quod se causarum tumultibus et undis vitae corruptibilis illidit? Quid per soliditatem littoris, nisi illa perpetuitas quietis aeternae figuratur? Quia ergo discipuli adhuc fluctibus mortalitatis vitae inerant, in mari laborabant. Quia autem Redem-

sed effectus non nisi etiam erodatur Deus passus, ad quod quidem maxime operatur: unde super illud Prophetae (PSAL. XXIX): *Quae stillas in sanguine meo*, Glossa ait: Si statim non resurgo corruptumque fuerit corpus meum, nemini annuntiabo, nullum lucrabor, et ita peribit confessio, id est, testimonium veritatis; et ideo dicitur Act. II: *Quem Dominus suscitavit solutis doloribus inferni*, Glossa ait: Assertio est resurrectionis huius. Et sic ex dictis patet quod necessaria est resurrectio viatoribus.

FERIA QUARTA

LECTIO SANCTI EVANGELII SECUNDUM IOANNEM. *Ioann. XXI, 1-14.*

3146 **I**n illo tempore: Manifestavit se iterum Iesus discipulis ad mare Tiberiadis. Manifestavit autem sic:

1. Erant simul Simon Petrus, et Thomas, qui dicitur Didymus, et Nathanael qui erat a Cana Galilaeae, et filii Zebedaei, et alii ex discipulis eius duo.

2. Dicit eis Simon Petrus: Vado pescari. Dicunt ei: Venimus et nos tecum. Et exierunt, et ascenderunt in navim: et illa nocte nihil preceperunt.

3. Mane autem facto stetit Iesus in littore: non tamen cognoverunt discipuli quia Iesus est.

4. Dicit ergo eis Iesus: Pueri, numquid pulmentarium habetis? Responderunt ei: Non.

5. Dicit eis: Mittite in dexteram navigii rete: et invenietis. Miserrunt ergo; et iam non valebant illud trahere prae multitudine piscium.

6. Dicit ergo discipulus ille, quem diligebat Iesus, Petro: Dominus est. Simon Petrus cum audisset quia Dominus est, tunica succinxit se (erat enim nudus) et misit se in mare.

7. Alii autem discipuli navigio venerunt (non enim longe erant a terra, sed quasi cubitis ducentis), trahentes rete piscium.

8. Ut ergo descenderunt in terram, viderunt prunas positas, et piscem superpositum, et panem.

9. Dicit eis Iesus: Afferte de piscibus quos prendidistis nunc.

10. Ascendit Simon Petrus, et traxit rete in terram, plenum magnis piscibus centum quinquaginta tribus. Et cum tanti essent, non est scissum rete.

11. Dicit eis Iesus: Venite, prandete. Et nemo audebat discumbentium interrogare eum: Tu quis es? scientes, quia Dominus est.

12. Et venit Iesus, et accipit panem, et dat eis, et piscem similiter.

13. Hoc iam tertio manifestatus est Iesus discipulis suis, cum resurrexisset a mortuis.

ptor noster iam corruptionem carnis excesserat, post resurrectionem suam in littore stabat. Ac si ipsum resurrectionis suae mysterium rebus discipulis loqueretur, dicens: Iam vobis in mari non appereo, quia vobiscum in perturbationis fluctibus non sum. Hinc est quod alio in loco post resurrectionem suam eidem discipulis dicit: *Haec sunt verba, quae locutus sum ad vos, cum adhuc essem vobiscum* (Luc. xxiv, 44). Neque enim cum ipsis non erat, quibus praesens corporaliter apparebat: sed tamen iam se esse cum ipsis denegat, a quorum mortali corpore carnis immortalitate distabat. Quod illic cum ipsis positus, fatetur non se esse cum ipsis, hoc quoque hic situ corporis indicat, cum, adhuc eis navigantibus, esse se iam in littore demonstrat.

3146 Facta est autem discipulis piscationis magna difficultas, ut magistro veniente fieret admirationis magna sublimitas. Qui protinus dixit: *Mittite in dexteram navigii rete, et invenietis*. Bis in sancto Evangelio legitur, quia Dominus iussit ut ad piscandum retia mitterentur, ante passionem videlicet, et post resurrectionem. Sed priusquam Redemptor noster pateretur et resurgeret, mitti quidem rete ad piscandum iubet, sed utrum in dexteram, an in sinistram mitti debuisset, non iubet: post resurrectionem vero discipulis apparens, mitti rete in dexteram iubet. In illa piscatione tanti capti sunt, ut retia rumparentur: in ista autem et multi capti sunt, et retia rupta non sunt. Quis vero nesciat bonos dextera, et malos sinistra figurari? Illa ergo piscatio, in qua specialiter in quam partem mitti rete debeat non iubetur, praesentem Ecclesiam designat, quae bonos simul ac malos colligit; nec eligit quos trahat, quia et quos eligere possit ignorat. Haec autem piscatio post Domini

resurrectionem facta, in solam dexteram missa est: quia ad videndam claritatis eius gloriam sola electorum Ecclesia pertingit, quae de sinistro opere nihil habebit. In illa piscatione prae multitudine piscium rete rumpitur: quia nunc ad confessionem fidei etiam cum electis reprobi tanti intrant, qui ipsam quoque Ecclesiam haeresibus scindant. In ista vero piscatione et multi pisces et magni capiuntur, et rete non rumpitur: quia sancta electorum Ecclesia in continua auctoris sui pace requiescens, nullis iam dissensionibus dilaniatur.

3147 Captis autem tam magnis piscibus, *ascendit Simon Petrus, et traxit rete in terram*. Iam credo quod vestra charitas advertat, quid est quod Petrus rete ad terram trahit. Ipsi quippe sancta Ecclesia est commissa, ipsi specialiter dicitur: *Simon Ioannis amas me? Pasce oves meas* (Ioann. xxi, 15-16). Quod ergo postmodum aperitur in voce, hoc nunc signatur in opere. Quia ergo praedicator Ecclesiae nos a mundi huius fluctibus separat, nimirum necesse est ut rete plenum piscibus Petrus ad terram ducat. Ipse enim pisces ad soliditatem littoris pertrahit, quia sanctae praedicationis voce stabilitatem aeternae patriae fidelibus ostendit. Hoc egit verbis, hoc epistolis, hoc agit quotidie miraculorum signis. Quoties per eum ad amorem quietis aeternae convertimur, quoties a terrenarum rerum tumultibus separamur, quid aliud quam missi intra rete fidei pisces ad litus trahimur? Sed cum rete magnis piscibus plenum dicitur, additur et quantitas, scilicet, centum quinquaginta tribus. A magno mysterio numerus non vacat, sed intentos vos tanti mysterii profunditas exspectat. Neque enim quantitatis summam solerter Evangelista exprimeret nisi hanc sacramento plenam esse iudicasset. Scitis namque quod in veteri Te-

stamento omnis operatio per decalogi mandata praecipitur, in novo autem eisdem operationis virtus per septiformem gratiam sancti Spiritus multiplicatis fidelibus datur. Quem Propheta denuntians, dicit: *Spiritus sapientiae et intellectus, spiritus consilii et fortitudinis, spiritus scientiae et pietatis, et replebit cum spiritu timoris Domini* (Is. xi, 2). Sed ille in hoc Spiritu operationem percipit, qui fidem Trinitatis agnoscit, ut et Patrem et Filium et eundem Spiritum sanctum unius virtutis credat, unius substantiae esse fateatur. Quia ergo septem quae superius diximus, per novum Testamentum latius data sunt, decem vero per vetus praeccepta, omnis nostra virtus et operatio per decem et septem potest plene comprehendi. Ducamus ergo per trigonum decem et septem, et veniunt ad quinquaginta unum. Qui profecto numerus a magno mysterio non vacat: quia in Testamento veteri legimus, quod annus quinquagesimus iubilaeus vocari iussus est; in quo videlicet cunctus populus ab omni operatione quiesceret. Sed vera requies in unitate est. Dividi quippe unum non potest: ubi enim scissura divisionis est, vera requies non est. Ducamus ergo per trigonum quinquaginta et unum, ut fiant centum quinquaginta tres. Quia ergo omnis nostra operatio in fide Trinitatis exhibitae, ad requiem tendit, decem et septem ter ducimus, ut ad quinquaginta et unum venire debeamus. Et vera nostra requies tunc est, cum ipsam iam claritatem Trinitatis agnoscimus, quam in unitate divinitatis esse certum tenemus. Quinquaginta et unum ter ducimus, et electorum summam in superna patria quasi centum quinquaginta trium piscium numerum tenemus. Post resurrectionem ergo Domini missum rete dignum fuit ut tot pisces caperet, quot solummodo

electos cives supernae patriae designarent.

3148 Inter haec vero et hesternae sancti Evangelii lectio et hodierna nos admonet, ut vigilanter debeamus inspicere, cur Dominus et Redemptor noster post resurrectionem suam piscem assum legitur comedisse. Non enim vacat a mysterio quod iteratur in facto. In hac etenim lectione panem et assum piscem, in illa vero, quae hesterno die lecta est, cum asso piscem etiam favum mellis comedit (Luc. xxiv, 42 s.). Quid autem signare piscem assum credimus, nisi ipsum Mediatorem Dei et hominum passum? Ipse enim latere dignatus est in aquis generis humani, capi voluit laqueo mortis nostrae, et quasi tribulatione assatus est tempore passionis suae. Sed qui piscis assus fieri dignatus est in passione, favus mellis nobis existit in resurrectione. An qui in pisce asso figurare voluit tribulationem passionis suae, in favo mellis utramque naturam exprimere voluit personae suae? Favus quippe mel in cera est: mel vero in cera est divinitas in humanitate. Quod ab hac quoque lectione non discrepat: nam piscem comedit et panem. Qui enim assari ut piscis potuit ex humanitate, pane nos reficit ex divinitate, qui ait: *Ego sum panis vivus, qui de coelo descendi* (Ioann. vi, 41). Assum ergo piscem comedit et panem, ut ipso suo cibo nobis ostenderet, quia et passionem ex nostra humanitate pertulit, et refactionem nostram ex sua divinitate procuravit. Quod si vigilantem inspicimus, nobis quoque qualiter ad imitandum congruat videmus. Sic enim sua Redemptor indicat, ut imitationis viam nobis sequentibus sternat. Ecce in cibo suo Dominus noster pisci asso coniungere favum voluit: quia videlicet illos in suo corpore ad aeternam quietem suscipit, qui cum hic tribulatio-

nes pro Domino sentiunt, ab amore internae dulcedinis non recedunt. Cum asso pisce favus sumitur; quia qui hic afflictionem pro veritate suscipiunt, illic dulcedine vera satiantur.

3149

Notandum quoque, quod ultimum convivium Dominus cum septem discipulis habuisse describitur: Petrus namque et Thomas, Nathanael, filii Zebedaei et alii ex discipulis eius duo in eo fuisse memorantur. Cur cum septem discipulis ultimum convivium celebrat, nisi quod eos tantummodo, qui septiformi gratia sancti Spiritus pleni sunt, futuros secum in aeterna refectioe denuntiat? Septem quoque diebus omne hoc tempus evoluitur: et saepe septenario numero perfectio designatur. Illi ergo ultimo convivio de praesentia veritatis epulantur, qui nunc perfectionis studio terrena transcendunt: quos mundi huius amor non ligat: quibus etsi utemque per tentamenta obstrept, coepta tamen eorum desideria non retundit. De hoc extremo convivio alias per Joannem dicitur: *Beati qui ad coenam nuptiarum Agni vocati sunt* (APOC. XIX, 9). Idcirco enim non ad prandium, sed ad coenam vocatos narrat, quia nimirum in fine diei convivium coena est. Qui ergo finito praesentis vitae tempore ad refectioem supernae contemplationis veniunt, non ad Agni prandium, sed ad coenam vocantur. Quae videlicet coena hoc ultimo convivio exprimitur, cui septem discipuli adesse memorantur: quia illos, ut diximus, tunc interna refectio reparat, qui pleni nunc septiformi gratia in amore Spiritus anhelant. Haec ergo vobiscum, fratres, agite, huius Spiritus repleti praesentia desiderate. Quid vos sequi in futurum possit, ex praesenti perpendite. Pensate, si hoc spiritu pleni estis, nosis si ad illud convivium pervenire valeatis. Quisquis namque ille est, quem nunc Spiritus

iste non reparat, profecto ab illa aeterni convivii refectioe sejunat. Memenote quid de eodem Spiritu Paulus dicat: *Si quis Spiritum Christi non habet, hic non est eius* (ROM. VIII, 9). Quasi quidam titulus divinae possessionis est iste Spiritus amoris. Numquidnam Spiritum Christi habet is, cuius mentem odia dissipant, elatio inflat, ira usque ad divisionem mentis exasperat, avaritia cruciat, luxuria enervat? Pensate quis sit Spiritus Christi. Profecto ille, qui facit amicos et inimicos diligi, terrena despici, pro coelestibus aestuari, carnem propter vitia conteri, mentem a concupiscentiis frenari. Si ergo vultis cognoscere ius possessionis Dei, personam perpendite possessoris vestri. Ecce enim quod diximus, voce veridica Paulus clamat: *Si quis Spiritum Christi non habet, hic non est eius*. Ac si aperte dicat: Qui nunc Deo inhabitante non regitur, de divinae claritatis specie postmodum non lactatur. Sed nos tamen ad haec quae dicta sunt, infirmamur, necdum culmen perfectionis attingimus; in via Dei quotidie sancti desiderii gressus ponamus. Consolatur nos Veritas, quae per Psalmistam dicit: *Imperfectum meum viderunt oculi tui, et in libro tuo omnes scribentur* (PSAL. CXXXVIII, 16). Non omnino erit nobis noxia nostra imperfectio, si, in Dei itinere constituti, et ad transacta non respicimus, et ad ea quae restant, transire festinamus. Nam qui imperfectorum desideria dignanter inflammat, haec quandoque ad perfectionem roborat. Per Dominum nostrum Iesum Christum, qui cum eo vivit et regnat in unitate Spiritus sancti Deus, per omnia saecula saeculorum. Amen.

Varia de Resurrectione Christi.

(EX S. BERNARDINO SENESI, VOL. II, SERM. 58).

3150 SECUNDO resurrectio Christi necessaria fuit comprehensoribus seu Beatis, et maxime ut tribus gloria crescat. Primo beatis Angelis: secundo beatis animabus: tertio beatis corporibus. Primo, inquam, ut crescat maior gloria Angelis etiam in praesenti, quia glorificata humanitate Christi in eo duplex delectatio reperitur. Una in contemplatione detatis: alia in contemplatione humanitatis, in quam desiderant Angeli prospicere, ut dicitur, I Petr. 1. Secundo ut crescat maior gloria animabus beatis insuper etiam de praesenti, sicut etiam de Angelis dictum est. Tertio vero ut crescat maior gloria beatis corporibus: nam ad resurrectionem corporum resurrectio causa erat resurrectionis futurae, et in futuro: unde in Psal. xxx: *Ad vesperum demorabitur fletus, et ad matutinum iubilatio*; ubi Glossa ait: *Dominus mane resurrexit*, id est, nobis promittens per suam resurrectionem quae est efficiens causa resurrectionis nostrae, et animae et corporis: ambo enim delectabuntur in gloria Iesu Christi, sicut Ioann. x ipso ait: *Ego sum hostium: per me si quis intraverit, salvabitur*, scilicet, in gloria sempiterna, et ingrediatur, scilicet, ad fruendum gloria quae erit in anima mea cum divinitate adiuncta, et egredietur, scilicet, ad contemplandum humanitatem meam, et pascha inveniet, id est, delectationes immensas reperiet in utrisque. Ex dictis igitur evidenter patet quod resurrectio comprehensoribus necessaria fuit.

ascendi ad Patrem meum: vade autem ad fratres meos, et dic eis: Ascendo ad Patrem meum, et Patrem vestrum: Deum meum, et Deum vestrum.
18. Venit Maria Magdalene annuntians discipulis: Quia vidi Dominum, et haec dixit mihi.

Homilia S. Gregorii Papae.

HOMILIA XXV. IN EVANGELIO. Habita ad populum in basilica sancti Iovanni, quae appellatur Constantiniana, feria quinta Paschae.

3151 **M**ARIA Magdalene, quae fuerat in civitate peccatrix, amando veritatem, lavit lacrymis maculas criminis: et vox Veritatis impletur, quae dicitur: *Dimissa sunt ei peccata multa, quoniam dilexit multum* (LUC. VII, 47). Quae enim prius frigida peccando remanserat, postmodum amando fortiter ardebat. Nam postquam venit ad monumentum, ibique corpus Dominicum non invenit, sublatum credidit, atque discipulis nuntiavit. Qui venientes viderunt, atque ita esse ut mulier dixerat, crediderunt. Et de cis protinus scriptum est: *Abierunt ergo discipuli ad semetipsos* (IOANN. XX, 10). Ac deinde subiungitur: *Maria autem stabat ad monumentum foris plorans*. Qua in re pensandum est, huius mulieris mentem quanta vis amoris accenderat, quae a monumento Domini, etiam discipulis recedentibus, non recedebat. Exquirebat quem non invenerat, fletat inquirendo, et amoris sui igne succensa, eius quem ablatum credidit, ardebat desiderio. Unde contigit ut cum sola tunc videret, quae remansit ut quaereret: quia nimirum virtus boni operis perseverantia est: et voce Veritatis dicitur: *Qui autem perseveraverit usque in finem, hic salvus erit* (MATTH. X, 22). Et praecepto legis cauda hostiae in sacrificio iubetur offerri. In cauda quippe finis est corporis: et ille bene immolat, qui sacrificium boni operis usque ad finem debitae perducit actionis. Hinc Ioseph inter reliquos fratres, talarem tunicam habuisse describitur.

FERIA QUINTA

LECTIO SANCTI EVANGELII SECUNDUM IOANNEM.
Ioann. XX, 11-18.

11. Illo tempore: Maria stabat ad monumentum foris, plorans. Dum ergo fletet, inclinavit se, et prospexit in monumentum.

12. et vidit duos angelos in albis, sedentes, unum ad caput, et unum ad pedes, ubi positum fuerat corpus Iesu.

13. Dicunt ei illi: Mulier, quid ploras? Dicit eis: Quia tulerunt Dominum meum; et nescio ubi posuerunt eum.

14. Haec cum dixisset, conversa est retrorsum, et vidit Iesum stantem: et non sciebat quia Iesus est.

15. Dicit ei Iesus: Mulier, quid ploras? quem quaeris? Illa existimans quia hortulanus esset, dicit ei: Domine, si tu sustulisti eum, dicit mihi ubi posuisti eum; et ego eum tollam.

16. Dicit ei Iesus: Maria. Conversa illa, dicit ei: Rabboni (quod dicitur Magister).

17. Dicit ei Iesus: Noli me tangere, nondum enim

Tunica quippe usque ad talum est opus bonum usque ad consummationem.

3152 Sed Maria cum fleret, inclinavit se, et prospexit in monumentum. Certe iam monumentum vacuum viderat, iam sublatum Dominum nuntiaverat: quid est quod se iterum inclinat, iterum videre desiderat? Sed amanti semel aspexisse non sufficit: quia vis amoris intentionem multiplicat inquisitionis. Quaesivit ergo prius, et minime invenit: perseveravit ut quaereret, unde et contigit ut inveniret: actumque est ut desideria dilata crescerent, et crescentia caperent quod invenissent. Hinc est enim quod de eodem sponso Ecclesia in Canticis canticorum dicit: *In lectulo meo per noctes quaesivi quem diligit anima mea: quaesivi illum, et non inveni. Surgam et circumbo civitatem, per vicos et plateas quaeram quem diligit anima mea* (CANT. III, 2). Quae defectum quoque inventionis ingeminat, dicens: *Quaesivi illum, et non inveni* (Ibid.). Sed quia diu inventio se non elongat, si inquisitio non desistat, adiungit: *Iroverunt me vigiles qui custodiunt civitatem. Num quem diligit anima mea, vidistis? Paululum cum pertransissem eos, inveni quem diligit anima mea*. Dilectum namque in lectulo quaerimus, quando in praesentis vitae aliquantula requie Redemptoris nostri desiderio suspiramus. Per noctem quaerimus, quia etsi iam in illo mens vigilat, tamen adhuc oculus caligat. Sed qui dilectum suum non invenit, restat ut surgat, et civitatem circumbeat, id est, sanctam electorum Ecclesiam mente et inquisitione percurrat; per vicos eum et plateas quaerat, id est, per angusta et lata gradientes aspiciat, ut si qua in eis valeat invenire eius vestigia, exquirat: quia sunt nonnulli etiam vitae saecularis, qui imitandum aliquid habeant de actione virtutis. Quaerentes autem nos vigiles inveniunt

qui custodiunt civitatem: quia sancti patres, qui Ecclesiae statum custodiunt, bonis nostris studiis occurrunt, ut suo vel verbo vel scripto nos doceant. Quos cum paululum pertransimus, invenimus quem diligimus: quia Redemptor noster etsi humilitate homo inter homines, divinitate tamen super homines fuit. Cum ergo transeuntur vigiles, dilectus invenitur: quia cum prophetas et apostolos infra ipsum esse conspicimus, illum qui natura Deus est, esse supra homines consideramus. Prius ergo non invenendus quaeritur, ut post inventus strictius teneatur. Sancta enim desideria, ut praediximus, dilatione crescunt. Si autem dilatione deficiunt, desideria non fuerunt. Hoc amore arsit, quisquis ad veritatem pertingere potuit. Hinc namque David ait: *Sitivit anima mea ad Deum vivum, quando veniam et apparebo ante faciem Dei?* (PSAL. XLI, 3). Hinc nos admonet, dicens: *Quaerite faciem eius semper* (PSAL. CIV, 4). Hinc propheta ait: *Anima mea desideravit te in nocte, sed et spiritu meo in praecordiis meis de mane vigilabo ad te* (Is. XXVI, 9). Hinc iterum Ecclesia in Canticis canticorum dicit: *Vulnerata charitate ego sum* (CANT. IV, 9). Iustum quippe est, ut ex visione medici pertingat ad salutem, quae per aestum eius desiderii vulnus amoris portat in pectore. Hinc rursus ait: *Anima mea liquefacta est, ut dilectus locutus est* (Ibid. 6). Mens namque hominis, Conditoris sui speciem non quaerentis, male dura est, quia in semetipsa remanet frigida. At si ardere iam ex desiderio coeperit ad sequendum quem diligit, liquefacta per ignem amoris currit. Fit desiderio anxia, vilesunt in saeculo euncta quae placebant, nihil est quod extra Conditorum libeat, et quae prius delectabant animum, fiunt postmodum vehementer onerosa. Nihil eius moestitiam consolatur, quo-

usque adhuc qui desideratur non aspiciatur. Moeret mens, lux ipsa fastidio est: talique igne in mente decoquitur rubico culpae, et succensus animus quasi auri mere, quia per usum speciem perdidit, per incendium clarescit.

3153 *Ista itaque quae sic amat, quae se ad monumentum quod perspexerat, iterum inclinat, videamus quo fructu vis amoris in ea ingeminat opus inquisitionis. Sequitur: Vidit duos angelos in albis sedentes, unum ad caput, et unum ad pedes, ubi positum fuerat corpus Iesu. Quid est quod in loco Dominici corporis duo angeli videntur, unus ad caput, atque alius ad pedes sedens: nisi quia Latina lingua angelus nuntius dicitur: et ille ex passione sua nuntiandus erat, qui et Deus est ante saecula, et homo in fine saeculorum? Quasi ad caput sedet angelus, cum per apostolum Ioannem praedicatur quia: *In principio erat Verbum, et Verbum erat apud Deum, et Deus erat Verbum* (IOANN. I, 1). Et quasi ad pedes sedet angelus, cum dicit: *Verbum caro factum est, et habitavit in nobis* (Ibid. 14). Possumus etiam per duos angelos duo testamenta cognoscere, unum prius et aliud sequens. Qui videlicet angeli per locum Dominici corporis sibi met sunt coniuncti: quia nimirum utraque testamentum, dum pari sensu incarnatum et mortuum, ac resurrexisse Dominum nuntiant, quasi testamentum prius ad caput, et testamentum posterius ad pedes sedet. Unde et duo cherubim, qui propitiatorium tegunt, sese invicem aspiciunt, utrumque propitiatorium. Cherubim quippe plenitudo scientiae dicitur. Et quid per duo cherubim, nisi utraque testamenta signantur? Quid vero per propitiatorium, nisi incarnatum Dominum figuratur? De quo Ioannes ait: *Ipsa est enim propitiatio pro peccatis nostris* (I IOANN. II, 2). Et dum testamen-*

tum vetus hoc faciendum denuntiat, quod testamentum novum de Domino factum clamat, quasi uterque cherubim se invicem aspiciunt, dum vultus in propitiatorium vertunt: quia dum inter se positum incarnatum Dominum vident, a suo aspectu non discrepant, quae dispensationis eius mysterium concorditer narrant.

3154 *Requirunt Mariam angeli dicentes: Mulier, quid ploras? Et dicit eis: Quia tulerunt Dominum meum, et nescio ubi posuerunt eum. Ipsa namque sacra eloquia, quae in nobis lacrymas amoris excitant, easdem lacrymas consolantur, dum nobis Redemptoris nostri speciem promittunt. Sed notandum iuxta historiam est, quod mulier non ait: Tulerunt corpus Domini mei, sed: Tulerunt Dominum meum. Usus namque sacri eloqui est, ut aliquando ex parte totum, aliquando vero ex toto partem significet. Ex parte etenim totum signat, sicut de Iacob filiis scriptum est: *Quia descendit Iacob in Aegyptum in animabus septuaginta* (GENES. XLVI, 27). Neque enim in Aegyptum animae sine corporibus descenderunt; sed per solam animam totus homo significatur, quia ex parte totum exprimitur. Et solum Dominicum corpus in monumento iacuerat, et Maria non corpus Domini, sed sublatum Dominum quaerebat, videlicet ex toto designans partem. *Haec cum dixisset, conversa retrorsum, vidit Iesum stantem, et nesciebat quia Iesus esset*. Notandum quod Maria, quae adhuc de Domini resurrectione dubitabat, retrorsum conversa est, ut videret Iesum: quia videlicet per eandem dubitationem suam quasi tergum in Domini faciem miserat, quem resurrexisse minime credebatur. Sed quia amabat et dubitabat, videbat et non agnoscebat, eumque illi et amor ostendebat, et dubietas abscondebat. Cuius adhuc igno-*